

HOE MOET DE NEDERLANDSE *SIROBASIDIUM BREFELDIANUM* HETEN?

Ida Bruggeman

Griffensteijnseplein 23, 3703 BE Zeist - brugg.nann@xs4all.nl

Bruggeman, I., 2019. What about a Dutch name for *Sirobasidium brefeldianum*? *Coolia* 62(3): 169–170.

It is proposed to follow Karel van de Put who uses the name *Sirobasidium brefeldianum* fo. *microsporum* Maire for the Flemish taxon. His main argument is the direction of the septa of the basidia. European specimens have horizontal to slightly oblique septa, whereas the Brazilian type of *S. brefeldianum* has diagonal to slightly oblique septa.

In het vorige *Coolia* nummer stond een artikel van Aafke Buys over *Sirobasidium brefeldianum*. Mijn artikel over deze soort arriveerde tegelijk met het hare bij de redactie van *Coolia*. Het was oorspronkelijk de bedoeling dat beide met een introductie van de redactie in hetzelfde *Coolia* nummer zouden komen. Door allerlei omstandigheden gebeurde dit niet. Aangezien het artikel van Aafke de soort duidelijk beschrijft en prachtig illustreert, heb ik dat deel uit het mijne geschrapt. Wat overblijft is een korte aanvulling en gaat voornamelijk over welke naam mijns inziens de beste is voor het Nederlandse materiaal.

Aafke gebruikt in haar artikel de naam *S. brefeldianum*. Karel van de Put (1994) noemde het Vlaamse materiaal *S. brefeldianum* fo. *microsporum*. De naam *S. brefeldianum* is gebaseerd op Braziliaans materiaal. Maire (1945) beschreef *S. brefeldianum* fo. *microsporum* aan de hand van Frans materiaal. Hij gaf een korte diagnose: “A typo non differt nisi sporis minoribus (13–16 × 6.5–8 µm nec usque ad 24 × 8 µm)” (verschilt van fo. *brefeldianum* slechts door de kleinere sporen, 13–16 × 6.5–8 µm in plaats van tot 24 × 8 µm). Een beetje lastig is dat de term ‘sporen hier gebruikt wordt voor wat in feite spoelvormige epibasidiën zijn, die gemakkelijk loslaten en dan vrij komen te liggen (Bandoni, 1957). Naast de diagnose geeft Maire nog een beschrijving en een prachtige illustratie. Daaruit blijkt dat er een tweede verschil is tussen het Franse en het Braziliaanse materiaal. Want terwijl de basidiën van de Franse forma een horizontaal tot ‘enigszins scheef’ septum hebben, beschrijft Möller de septen van het Braziliaanse materiaal juist als ‘zeer scheef’. Ook in het Nederlandse materiaal zijn de septen (bijna) horizontaal. Op grond van dit verschil noemde Karel van de Put (1994) het Vlaamse materiaal *S. brefeldianum* fo. *microsporum*. Dit ondanks het feit dat de epibasidiën van het Vlaamse, en naar nu blijkt ook van het Nederlandse materiaal beter overeen komen met de Braziliaanse fo. *brefeldianum* dan met de Franse fo. *microsporum*. Het verschil in epibasidiën-grootte vindt Van de Put niet zo belangrijk. Hij denkt dat het een gevolg is van de mate van rijping. Net als hij ben ik van mening dat het verschil in de hoek die de septen maken voldoende reden is om het Nederlands-Vlaamse materiaal te onderscheiden van het Braziliaanse en dus voor het Nederlandse materiaal de naam *S. brefeldianum* fo. *microsporum* te gebruiken. Peter Roberts, die volgens Dämon & Hausknecht (2002) deze vorm niet als een apart taxon beschouwt, is inmiddels daarover niet meer zo stellig, omdat de laatste tijd al zoveel soorten op grond van DNA-onderzoek opgesplitst zijn (e-mail). De meningen over deze kwestie worden besproken door Dämon & Hausknecht (2002). Het lijkt het beste met een beslissing te wachten tot er moleculair onderzoek naar deze soorten is gedaan.

Sirobasidium brefeldianum fo. *microsporum* gaat door voor heel zeldzaam. Het zou best eens kunnen zijn dat hij vooral gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. Hij is klein, en verschrompelt en wordt vrijwel onzichtbaar bij droogte. Hij valt alleen op bij hoge luchtvochtigheid. Ik verzamelde hem op een zeer regenachtige dag.

OPROEP: Ik houd me aan bevolen voor materiaal om voor DNA-onderzoek te kunnen gebruiken (voor foto's van deze soort zie Buijs, 2019: Fig. 1).

Literatuur

- Bandoni, R. J., 1957. The spores and basidia of *Sirobasidium*. Mycologia 49: 250–255.
- Buijs, A. 2019. *Sirobasidium brefeldianum*, een bijzondere trilzwam in de Steenbergse Sterfputten. Coolia 62(2): 103–109.
- Dämon, W. & A. Hausknecht, 2002. First report of a *Sirobasidium* in Austria, and a survey of the Sirobasidiaceae. Österr. Z. Pilzk. 11: 133–151.
- Van de Put, K., 1994. *Sirobasidium brefeldianum* Möller f. *microsporum* Maire. Sterbeeckia 16: 50–55.
- Maire, R. 1945. Etudes Mycologiques. Bull. Soc. His. Nat. Afrique Nord 36: 324–327.

AALTJESVANGERS: ZWAMMEN DIE VLEES ETEN

Ida Bruggeman

Griffensteijnseplein 23, 3703 BE Zeist - brugg.nann@xs4all.nl

Bruggeman, I., 2019. About nematode-trapping fungi. Coolia 62(3): 170–171.

The small drama of a nematode caught by a nematode-trapping fungus, illustrated by a figure with explanation.

Aaltjesvangers zijn vleesetende fungi. Ze komen voor in de grond, in het water en in rottend organisch materiaal, eigenlijk overal waar aaltjes voorkomen. Ze worden daarnaast in de land- en tuinbouw ingezet bij de biologische bestrijding van aaltjessoorten die plantenziekten veroorzaken (dit veld is nog sterk in ontwikkeling). Er komen wereldwijd zo'n 380 soorten aaltjesvangende schimmels voor. De meeste zijn anamorfen (ongeslachtelijke vormen) van ascomyceten. Ook bij sommige basidiomyceten komen orgaantjes om aaltjes te vangen voor, zoals de stephanocysten in de teleomorf van *Peniophorella*-soorten (bijvoorbeeld *P. praetermissa* (Kransbekerharskorstje), in de stekelige ballen van *Coprinus comatus* (Geschubde inktzwam) en bij *Stropharia rugosoannulata* (Blauwplaatstropharia)).

Er zijn meerdere soorten van vangtechnieken. Veel soorten aaltjesvangers werken met kleverige hyfen of kleverige orgaantjes waaraan het aaltje blijft plakken. De hieronder besproken methode met ringvormige, dichttrekkende vallen is de meest spectaculaire. Dit soort dichttrekkende vallen wordt bij zo'n 96 soorten gevonden. De meeste hiervan behoren tot de Orbiliales (Ascomyceten-orde waartoe *Orbilia* behoort), maar deze vangtechniek wordt ook bij *Dacylaria brochopaga* gevonden, die volgens Mycobank tot een andere Ascomyceten-orde, namelijk de Helotiales, valt. Er is op internet een prachtig filmpje te vinden, waarin die vangtechniek getoond wordt: <https://av.tib.eu/media/12667>.

Determineren van deze soorten is lastig. Vroeger gebeurde dat aan de hand van conidien (Cooke et al., 1968), maar de zo verkregen resultaten worden niet door DNA-analyses ondersteund. Tegenwoordig denkt men dat de vang-mechanismen de beste kenmerken voor determinatie leveren.

